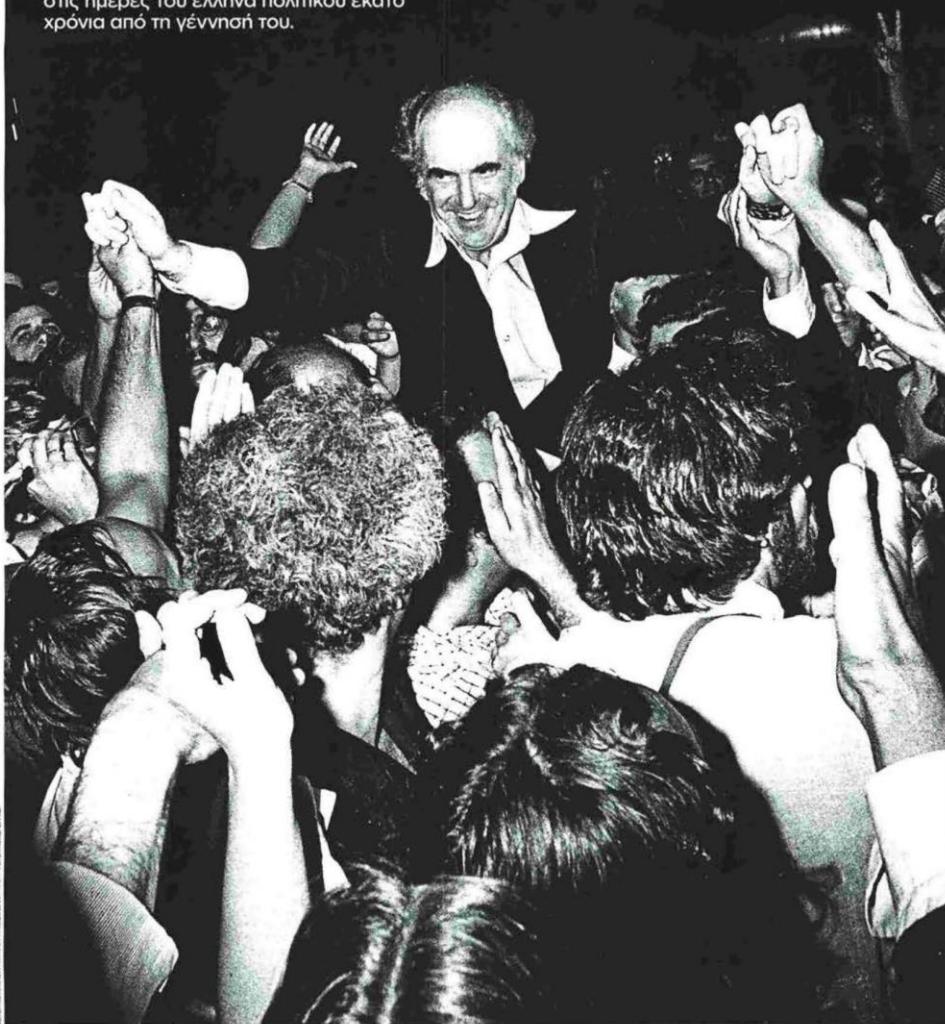

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Μια διαφορετική ματιά στα έργα και
στις πνέες του έλληνα πολιτικού εκατό
χρόνια από τη γέννησή του.

ΕΦΕΤΟΝΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΦΕΤΟΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠ. Ηλ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΗΝΟ ΑΡΑΙΝΑ

Από νωρίς, ο Ανδρέας Παπανδρέου έκαθισε, συνειδητά και μήτρα, τη επιδιώξει στη ζωή του. Στο Κολλέγιο Αθηνών, όπου ο δεκαπέτριχος ενεργάρθη το φθινόπωρο του 1936, συμμίσυος ήταν ο ερωτιματολόγος το οποίο ο δάσκαλοι έδωσαν σε όλους τους μαθητές. Οταν την ζήτησε να αναφέρει, με σειρά προτίμησης, τρία επιγέλματα που θα τον ενδιέφεραν ν' ακολουθήσει, ο Παπανδρέους απάντησε: «Πολιτικός, Κομικολόγος, Καπετάνιος ή Βασιλιάς». Και μετά εξήγησε τις επιλογές και την ερώτησή τους. «Το πρώτο εκπροσώπησε τη δράση. Αυτό με τράβαινε πιο πολύ» έγραψε. «Το δεύτερο εκφράζει τη επιστημονική μου ενδιάμεστρα» συνέχισε. «Αν και δεν ήταν αδύνατα, τότε δεν ήθελα άλλη επιλογή, αλλά το ταξίδι και τη θάλασσα».

Η μετέπειτα σταδιοδρόμιο του Παπανδρέου θα δείξει ότι απότες οι επιλογές δεν ήταν σύντομός τους. Κατά την περιπτειώδη ζωή του θα γίνει και πολιτικός και επιστήμονας αλλά, σύμφωνα με τον Τηλεοπτικό Χαρτίν (έναν από τους τελευταίους συντρόφους του), και καπετάνιος, έτσι μεταφορικά. Όμως, αυτή η δηλώση επαγγελματικών προσδοκιών δεν αποτέλεσε ποτέ τους υπολογισμούς ενώς μαζιτή καθώς επομέρως ταν περίσσει το κατώρα της εγκίνης ζωής. Εξέρρευτες τους πόδιας ενώς ευρύωνες νεαροί ο οποίος, την ίδια περίοδο, δημοσίευε ένα άρθρο – στην αγιλόφρονη σχολική εφημερίδα με τίτλο «My Inner Self» («Ενδυμάχος») – που δείχνει την αγονία του για την κατάταξη της αυτογνωσίας. Κατά τη γνώμη μου, οι τρεις επιλογές του – η «δράση» που τον «πράβει πιο πολύ», η «επιστημονική» που ενδιάμεστρεί την έρευνα και η έργατη προσφρούμη «που ταξιδίζει και στη θάλασσα» – υποδηλώνουν τα κύρια συστατικά που συνιγμένων στην φυσιολογία του. Και ποτέσσον ότι οι μεταβολές ταυτόπιστες που εμφανίστηκαν παρέα με τη διάρκεια της ζωής ή και στις επικρατούσεις περιπτώσεις για την επιλογή του κατά τη διατύπωση της οικλημής του κατά τη διατύπωση του Μετεόρου και η αποσύρση του, τελικά, στις Ηνωμένες Πολιτείες έποιξαν κοριθωτικό ρόλο στον αποκλεισμό του από αυτό που τον τράβηξε πιο πολύ – δηλαδή από την ενασχόληση με την επίγεια του πολιτικού.

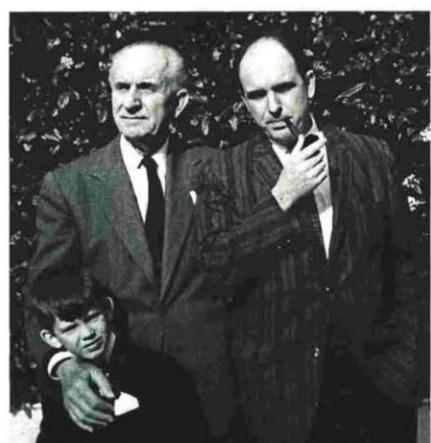
16 Αυγούστου 1974. Ο Ανδρέας Παπανδρέου προσενεύεται στην Ελάσσα μετά την πτώση της κούρτας και γίνεται δεκτός από πλήθος κόσμου. Στις 3 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους έπειτα στην Ελάσσα.

Εξίσοντας αξιοσημείωτο, άριστος, είναι ένα δεύτερο γενόντος. Όπως έγραψε ο ίδιος στη «Δημοκρατία στο Αθωνάριο», κατά τη θητεία του ως πανεπιστημιακό στην Αμερική είχε «επιμελός κρατήσει στον πάγο» τα έντονα συναισθήματα του γύρω από την πολιτική δράση. Και γι' αυτό η Μεργαρίτα Παπανδρέου, γνωρίζουσα ότι είχε μια ανάγκη για «πόλιτη εκφράση», τον ενδιέδρονες να απολογήσει με την προεδρική καμπάνια του Ανδρέα Σταύρου, Δημοκρατικό υπουργό που για την προεδρία του ΉΠΑ το 1952 και το 1956. Εν τούτοις, η ίδια η πανεπιστημιακή δράση του Παπανδρέου μαρτύρησε με πολλαπλούς τρόπους, την επροσή του πέδους για πολιτική δράση. Εν συντομίᾳ, αυτό αποδείκνυεται από το γεγονός ότι εάν δεν είχε πάρει την απόρρηση να κατέβει στην Ελάσσα με σκοπό να πολιτεύεται, το επόμενο βήμα του στον χώρο της ανώντας εκπαιδεύσεως θα ήταν να εγκαταλείψει την επιστημονική έρευνα για να αναλάβει την πρωτανία σε κάποιο πανεπιστήμιο, μια θέση που θα του έδωσε διανοτητής για δημιουργική δράση – ήδη είχε διατελέσει κοσμήτορας στον ακαδημαϊκό κλάδο στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπριλέι.

Κατά το τέλος της δεκαετίας του 1950, όμως, ελέγχουν χώρα πολιτικές μεταβολές με σημαντικές εκράγουσες στην Ελάσσα αλλά και στην ΉΠΑ, που επέτρεψαν τα πολιτικά συναισθήματα του Παπανδρέου να «αναθερμανθούν». Στην Ελάσσα δράχμες να φινώνονται φιλολεπτέα ανοιγόμενα στο πέτρινο μετεπλακό σκηνικό την εντυπωσιακή άνοδο της ΕΔΑ στις εκλογές του 1958 και στη μετέπειτα ενοποίηση του κεντρώου χώρου, με πρωτανισμό την Γεώργιο Παπανδρέου. Στις ΉΠΑ, εν το μεταξό, ένα προσδετικό πολιτικό κόρμιο εμφανίστηκε με την εκλογή του Τζον Κένεντη στην προεδρία. Και έπειτα από μια επικίνδυνη φωτοπολιτική ένταση στην Κρίση των Πετρώλων στην Κούβα, ακολούθησε μια περίοδος δρεπάνω στις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Σοβιετική Ένωση. Αυτές οι αλληγορίες στην Ελάσσα αλλά και στις ΉΠΑ δημιουργήθηκαν στην πολιτική περιοχή της χώρας που επέτρεψε το ένα τόρο βιθυνόμενο πέδους του Ανδρέα Παπανδρέου για την πολιτική δράση να λάβει κυριαρχητική θέση. Και το 1963 έκανε το μεγάλο αέρα με τη «Θεώρια» στην «Πράξη». Γύρισε οριστικά στην Ελάσσα με σκοπό πολιτικής απόστασης αλλά συχνάστηκε για την πολιτική πορεία της χώρας. Καλό όλα είδε. Παραμένει, όμως, η τρίτη επιλογή, η επιλογή τού «κοπετάνος σε ένα βαρόπιο». Όπως εξέλιξθηκαν τα πρόγραμμα, τα επαγγέλματα του πολιτικού και του επιστημονικού δεν κατέβηκαν «αδινάντων». Ανθίστηκε, τα παρακολούθισθες εμφύδρων με άξιοσημείωτη επιτυχία. Άρα πού εμφανίζεται η κυριαρχία της επιλογής «που ταξιδίωσε και τη θάλασσα» στον αγώνα στη ζωή. Πιστεύω ότι εμφανίστηκε μεταφορικά στην τελευταία φάση της ζωής του. Σημειώνω ότι ο νεαρός Παπανδρέου δεν παρονταίτελε αυτην την τρίτη επιλογή ως ενασχόληση με υποθέσεις που αφορούν τα κοινά. Αντιθέτως, την παρούσης οίκου μια απόδραση, σαν μια ζωτική λόρη σε περίπτωση που οι προσδοκίες του ανημένων οιδεύσαν. Και έτσι, πιστεύω, ήταν τη κατάσταση που άρχισε να διαμορφώνεται από το 1988 και μετά.

Εκείνη την περίοδο, ο Ανδρέας Παπανδρέου ανημένων κρίσεων σε πολλά μέτωπα.

Οπως έγραψε ο Ανδρέας στη «Δημοκρατία στο Αθωνάριο», κατά τη θητεία του ως πανεπιστημιακού στις ΗΠΑ είχε «επιμελός κρατήσει στον πάγο» τα έντονα συναισθήματα του γύρω από την πολιτική δράση. Και γι' αυτό η Μεργαρίτα Παπανδρέου, γνωρίζουσα ότι είχε μια ανάγκη για «πόλιτη εκφράση», τον ενδιέδρονες να απολογήσει με την προεδρική καμπάνια του Ανδρέα Σταύρου, Δημοκρατικό υπουργό που για την προεδρία του ΉΠΑ το 1952 και το 1956. Εν τούτοις, η ίδια η πανεπιστημιακή δράση του Παπανδρέου μαρτύρησε με πολλαπλούς τρόπους, την επροσή του πέδους για πολιτική δράση. Εν συντομίᾳ, αυτό αποδείκνυεται από το γεγονός ότι εάν δεν είχε πάρει την απόρρηση να κατέβει στην Ελάσσα με σκοπό να πολιτεύεται, το επόμενο βήμα του στον χώρο της ανώντας εκπαιδεύσεως θα ήταν να εγκαταλείψει την επιστημονική έρευνα για να αναλάβει την πρωτανία σε κάποιο πανεπιστήμιο, μια θέση που θα του έδωσε διανοτητής για δημιουργική δράση – ήδη είχε διατελέσει κοσμήτορας στον ακαδημαϊκό κλάδο στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπριλέι.

Στο προσωπικό μέτωπο υπήρχε η κρίση της υγείας του, αλλά και η οικογενειακής του ζωής. Στο εσκεπάριο υπήρχε η πολιτική δύση με αφορμή το σκάνδαλο Κοοκοτά, ενώ στο εξέμενο πρόσωπο συσχέθησε δυνάμεις με πολιτικό παρόντορο που συνέβησε με τη Σοβιετική Ένωση. Αυτές οι αλληγορίες στην Ελάσσα αλλά και στις ΉΠΑ συνήθησε στην Ελάσσα με την κατέβρευση του οισθετικού μπλοκ και την παραμονή της Γιούγκοκολμάτσας Βέρασα. Ο Παπανδρέου ποτέ δεν έπαιψε να δρά ως υπεύθυνος πολιτικός. Όπως έπαιψε να ενδιοφεύεται για τα κοινά. Ούτε έπαιψε να διαβάζει την πολιτική δράση της Ζωής του, αλλά και την πολιτική δράση της Ζωής της Εποχής της.

Ο Ανδρέας στη Καστρι τη δεκαετία του '60 με τον πατέρα του Γεώργιο Παπανδρέου και τον πρωτότοκο γιο του Γεώργιο.

Ο κ. Σπύρος Αραίνας είναι ιστορικός, πολιτικός αναλυτής και συγγραφέας της βιογραφίας «Ανδρέας Παπανδρέου: Η μέντη της εποχής» που παρήγαγε τον πρώτο βραβείο στην Εθνική Βιογραφία 2018.